

Списи Државног савета Србије о обнови манастира Милешеве

ВУКОМАН ШАЛИПУРОВИЋ

Један део историјске грађе о обнови манастира Милешеве, 1863—1868. године, налази се у Архиву Србије у фонду Министарства просвете.¹ Но, поред ове документације, још три списка који говоре о обнови манастира Милешеве налазе се у Архиву Србије у фонду Државног савета. Ти списи су следећи: молба црквеношколске општине Пријепоља за новчану помоћ од 13. јула 1864. године, молба Министарства, као пропратни акт уз молбу поменуто општине, Државном савету, од 2. марта 1866. године, и молба, митрополита српског Михаила Министарству просвете, од 16. фебруара 1866. године, од 2. марта 1866. године, концепт и предлог председника и секретара Државног савета за заседање савета о додели новчане помоћи манастиру Милешеви од 12. марта 1866. године.²

Црквено-школска општина Пријепоља добила је, 1864. године, на основу молбе из 1863., године, 2800 гроша пореских као помоћ за обнову Милешеве.³ Новац скупљен од прилога и од помоћи владе Србије утрошен је за градњу у

1863. години и у првој половини 1864. године. Видевши да им понестаје новца, поново се молбом обраћају Државном савету Србије, 13. јула

1864. године. Молба је примљена, заведена под бројем 619 и прочитана на заседању Савета, али никакво решење о помоћи није донесено, већ само уписана одлука савета — „прочитано у заседању Савета истог дана прима се к знању.”

У молби се не износи одређен захтев која се сума новца тражи, већ се само тражи помоћ.

У садржају је много више заклињања и обећавања верности и привржености Србији и српској националној идеји, него изричитог тражења помоћи. Она не говори ни о стању радилишта ни докле се дошло у обнови, али показује напоре, бригу и труд, који је општина подносила све у чврстој решености да обнови манастир Милешеву.

Молбу је писао неки (писменији писар или учитељ из Пријепоља, али то нису ниједан од потписника молбе, ни свештеници, ни трговци, чланови општине. Њихов рукопис је далеко нечиткији и слабији. Овај је читак, јасан и разговетан краснопис, а писан је новим Вуковим, ијекавским правописом. Молба је потврђена већим округлим црним печатом манастира Милешеве, на коме је у средини лик светог Саве, а око лика у кругу натпис: „Печ. Манастира Милешева храм св. Саве пр. архиепископа Србс.” Садржај молбе је следећи:

КН. СРБ. ДРЖАВНОМ САВЈЕТУ

Представници срб. Општине Пријепољске подносе у име цијелог православног срб-

ског народа ове околине Кн. срб. државном Савјету најусрднију благодарност, и моле му се, да је с оном истом љубављу и пријатељством примити изволи, с којом нам је и молбу примио, и у помоћ нам притекао при обнављању манастира Милешеву: За ову помоћ и великодушност српске управе, нијесмо друге жртве благодарности и награде принијети кадри, осим да сама срца своја српству жртвујемо, да пођемо путем, који ће нас извести к цјели нашега васкрснућа и напретка цјелог народа српског. Јер овакве жртве какве управа кн. Србије чини пробуђују у нама онаке идеје, какве се још никако до сад у нашем успаваном народу не појавише пробуђују чежњу за просветом и науком, одушевљавају нас на обрану и унапређење наше вјере и дају нам појам досада у нас непознате „народности.” Очи нам се отварају, те јасније видимо своју прошлост, и несрећну садашњост, а ту је тежња за срећнијом будућности. Увјерени смо, да ће наше предузеће важне последице имати за нашу дјелатност на пољу спасења и васкрсења, а ми никаквијех жртава жалити нећемо, и моли ћемо се Богу, да нам труде благослови, а љубитеље србске народности и вјере православне, да нам руку помоћи по могућности пруже, за које ћемо се трудити, да сваким благородним поступцима, достојну благодарност покажемо и труди ћемо се, да се у нама свијест и тежња пробуди, за оним, на коју цјел кн. срб. државна управа те жртве чини.

У Пријепољу 13. јулија 1864.

М.П.

Обштинари Аћим Веселичић
Јован Станишић поп Филип
Пушоњић хаџи Станиша
Милетић Анто хаџи Петровић

Други докуменат је молба министра просвете Државном савету, од 2. марта 1866. године, као пропратни акт уз поновну молбу црквено-школске општине Пријепоље, од 11. априла 1865. го-

¹ В. Шалипуровић, *Прилози за историју грађевинарства у средњем Полимљу у XIX веку*, Београд 1979, 130—140. v.,

² Исто, 136—137. Ова документа објављена су у целини.

³ Исто, 130—134 у поменутој књизи.

дине, и молбу митрополита Михаила Министарству просвете, 16. фебруара 1866. године.⁴ Докуменат је писан читким и разговетним краснописом старим правописом. Садржај молбе је следећи.

ДРЖАВНОМЕ СОВЕТУ

Године 1863. 29. октобра, по највишем одобренију, издато е из правителствене касе 2800. гроша порески на оправку манастира Милешева у Ерцеговини.

Сада пак под 16. т.м. ЕНо 210. Г. Митрополит пише ми, да му се обштина преполска опет обратила молбено за помоћ. Ер преко неног усилјаванја и многостручји жртви, кое подносе око тога да види еданпут обновлен манастир Милешево, задужбину србску, опет ни е у станју сама га довршити без помоћи Србије. Чега ради и обратила се молбено за какву новчану помоћ како би ово дело довршити могла. Ову молбу преполске обштине подкрепио е и сам Митрополит Ерцеговачкиј, г. Прокопие, додавши да е народ тако сиротан и изнемогао, да неће бити у станју довршити толико желену оправку именованого Манастира.

Црква е од олтара до паперте готова, но још ние покривена те се не може да служи у нјој, па да би се едном то свето дело ка концу привело, Г. Митрополит предлаже, да се реченој Преполској обштини, на довршене оправке Милешева још 100. (дуката цесарских) из правителствене касе подари.

Правителство ЊЕГОВЕ СВЕТЛОСТИ, саглашавајући се и само с мненијем г. Митрополита, желело би притећи у помоћ преполској обштини, у цели довршенија поправке Манастира Милешева. Чега ради потписаниј јест има молити Државниј Совет, да би он изволео одобрити, ово што следуе: „Овлашћује се Министар просвете и црквени дела да може, из суме одређене на ванредне трошкове целог правителства, издати 2800 гроша порески на довршене оправке Манастира Милешева у Ерцеговини.”

Но. 452 2. марта 1866. год. У
Београду

Заступник Министра просвете и
цркв. дела, Министар финансија
К. Цукић

Трећи и четврти документ су у ствари, један исти документ само је један писарев концепт, без потписа, а други је са потписима службених лица. То је предлог одлуке Државиом Са-

вету да додели помоћ манастиру Милешеви у висини од 2800 гроша пореских. На основу овог предлога дошла је одлука *Савета*, као указ кнеза Михаила, 15. марта 1866. године, којим је Милешеви додељена помоћ од 2800 гроша пореских.⁵ Оба документа писана су доста читко, али и слободним рукописом, новим Вуковим правописом. Садржај предлога је следећи:

ДРЖАВНОМ СОВЕТУ

По предлогу заступника Министра Просвете и црквени дела од 2. т. м. бр. 452. решио е:

„Овлашћује се истни заступник, да може из суме одређене на ванредне трошкове целог правителства, издати 2800 гр. пор. на довршен оправке Манастира Милешева у Ерцеговини.”

Бр. 177. 12. марта 1866. год.
У Београду Главни секретар
Совета Д. Матић

Председатем Совета Ј.
Мариновић

КНЕЗ ОДОБРАВА

15. марта 1866. год.
У Београду Заступник
министра
Просв. и црквена дела
Министар Финанси. К. Цукић
М. М. Обреновић

Дати документи допуњују историјске изворе о напорима црквено-школске општине Пријепоље, владе и владара Србије да се обнови манастир Милешева. Преко границе, у два државама, са великом несигурношћу и око границе и у тадашњој Турској, није био лак и једноставан посао за посленике на обнови манастира Милешева. Те напоре осветљавају и ови документи. Њихова вредност је више у томе што осветљавају тежак и напоран рад, али и вољу свих да се један средњовековни споменик обнови и извуче из рушевина и запустелости, него што обелодањују висину добијене помоћи, која није била ни довољна нити је до краја решила обнову Манастира. Још је требало и труда, рада и новца да се дело приведе крају.

⁴ Исто, 136, 137. Концепт ове молбе објављен је на стр. 137, али само као концепт писара, док је ово оригинал који је достављен Државном совету.

⁵ Исто, 138. Указ кнеза Михаила објављен је у целини.

Ови документи пружају још и увид у стање нашег писма из тог времена. Још се у преписци меша стари и нови Вуков правопис. Занимљиво је да писар у забаченом Пријеполју, у Турској, пише новим Вуковим правописом, а писар Министарства Просвете старим писмом. То говори како је Вуков правопис лако продирао у српски народ, а како су га тешко примали у установама које је требало да проводе нови правопис. Ти, који су прихватили нови

правопис и борили се за њега, могли су да се боре и заложу и за један значајан културни средњовековни споменик и да га спасу од пропадања. У забаченом крају, без и једне средње и више школе, под страном окупацијом, борили су се посленици црквеношколске општине Пријеполје на два значајна културна поља — прихватању новог правописа и подизању из запуштености једног споменика наше средњовековне архитектуре и сликарства, Милешеве.

Documents du Conseil d'Etat au sujet de la restauration du monastère Mileševa

VUKOMAN ŠALIPUROVIĆ

In the Archives of the Serbian Ministry of Education there exist historical records concerning the restoration of Monastery Mileševo. These records are published in the book "The Contribution to the Architecture of the central area of the river Lim in the 19 th century", written by Vukoman Šalipurović. However, besides the mentioned documentation, in the library holdings of the Serbian Privy Council, in the same Archives, there are three other documents referring to the restoration of Monastery Mileševo.

One of these documents is an application of 1864, submitted by the Schooland-Church Committee of the township of Prijepolje, requesting a financial help for the restoration of Monastery Mileševo. However, this application had not been accepted. Another ap-

plication was submitted in 1866, to the Serbian Privy Council, requesting again a financial help for the restoration of the mentioned Monastery. The third document is the Proposal made to the session of the Privy Council, signed by the president of the Council, Jovan Marinović, the secretary Dimitrije Matić and the deputy of the Ministry of Education, Kosta Cukić.

That time the Application of the Schooland-Church Committee was accepted by the Ministry of Education and Monastery Mileševo received 2800 groschen (former coins) for the restoration: The mentioned money was sent illegally over the border, to the Schooland-Church Committee, because it was, at that time, in Turkey.